

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Державної служби
статистики України
03 грудня 2014 р. № 378

(зі змінами, затвердженими
наказом Державної служби
статистики
від 25 лютого 2020 р. № 85,
від 23 грудня 2022 р. № 356)

**КЛАСИФІКАЦІЯ ІНСТИТУЦІЙНИХ СЕКТОРІВ
ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ
(KICE)**

Київ – 2014

СТАТИСТИЧНИЙ КЛАСИФІКАТОР УКРАЇНИ

**КЛАСИФІКАЦІЯ ІНСТИТУЦІЙНИХ СЕКТОРІВ
ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ
(KICE)**

Чинна від 2015-01-01

ПЕРЕДМОВА

- 1 РОЗРОБЛЕНО: департамент національних рахунків та макроекономічної статистики Державної служби статистики України
- 2 РОЗРОБНИКИ: І. Нікітіна, О. Москвін, Д. Білик, А. Варнідіс, Н. Корчоха
- 3 ЗАТВЕРДЖЕНО наказом Державної служби статистики України від 03 грудня 2014 р. № 378 (із змінами)
- 4 НА ЗАМІНУ Класифікації інституційних секторів економіки України, затвердженої наказом Державного комітету статистики України від 18 квітня 2005 року № 96 (зі змінами)

ЗМІСТ

	Стор.
1 Вступ.....	4
2 Визначення інституційних одиниць.....	6
3 Групування інституційних одиниць та їх економічна поведінка.....	12
4 Класифікація інституційних секторів економіки України (S).....	15
5 Характеристика інституційних секторів економіки України.....	19
6 Державний сектор економіки.....	33
Додаток А (довідковий)	
Схема віднесення одиниць до відповідного інституційного сектору економіки.....	36
Додаток Б (довідковий)	
Бібліографія.....	38

1. ВСТУП

Нову редакцію Класифікації інституційних секторів економіки (KICE) України розроблено на виконання заходів щодо реалізації у 2014 році Стратегії розвитку державної статистики на період до 2017 року. При цьому були використані методологічні принципи міжнародного стандарту Системи національних рахунків 2008 року (СНР 2008), викладені, зокрема, в главі 2 "Загальний огляд: Інституційні одиниці і сектори" і главі 4 "Інституційні одиниці і сектори", та Європейської системи національних та регіональних рахунків 2010 року (ESA 2010), а також ураховані особливості законодавства та економіки України.

Метою перегляду KICE є актуалізація методології національного рахівництва відповідно до оновлених за результатами останніх методологічних досліджень міжнародних стандартів і розширення потреб користувачів в умовах динамічного розвитку економічного середовища.

KICE призначена для класифікації та кодування за секторами (підсекторами) СНР інституційних одиниць економіки України, що здійснюють виробництво, розподіл, перерозподіл, споживання і нагромадження, відповідно до їхнього призначення.

Об'єктом класифікації є інституційні одиниці, які відповідно до міжнародного стандарту СНР 2008 відносяться до певного сектору (підсектору) економіки.

KICE забезпечує:

- облік підприємств і організацій за інституційними секторами (підсекторами) економіки у Реєстрі статистичних одиниць;
- проведення державних статистичних спостережень економічної діяльності підприємств і організацій за інституційними секторами (підсекторами) економіки;
- можливість зіставлення національної статистичної інформації з міжнародною;
- групування суб'єктів економіки за інституційними секторами (підсекторами) з метою здійснення на макрорівні оцінки результатів їхньої діяльності та фінансового стану.

Нова редакція KICE зберігає основні теоретичні положення попередньої редакції, вміщує опис нових економічних явищ, деталізує визначення, концепції та наводить розширені роз'яснення. Так, у новій редакції KICE деталізовано сектор фінансових корпорацій та сектор некомерційних організацій, що обслуговують домашні господарства. Зокрема, утворено нові підсектори - "Фонди грошового ринку" і "Інвестиційні фонди негрошового ринку", а також розгруповано на окремі підсектори "Страхові корпорації" і "Пенсійні фонди", які в попередній версії KICE були об'єднані в одному підсекторі.

У СНР 2008 порівняно із СНР 1993 більш чітко і детально описано основні поняття та визначення, уточнено окремі правила обліку інституційних одиниць за секторами економіки.

Наприклад, процес глобалізації економіки, поява і розвиток холдингових компаній зумовили те, що з'явилися нові форми одиниць, які створені для спеціальних цілей (так звані ОСП - одиниці спеціального призначення). ОСП володіють активами і не здійснюють виробництва або оперативного управління роботою компанії. Якщо в попередній редакції КІСЕ холдингові компанії були віднесені до нефінансових або фінансових корпорацій у залежності від класифікації дочірніх компаній, то відповідно до нової КІСЕ холдингові компанії, які тільки володіють активами дочірніх компаній і не займаються управлінською діяльністю, відносяться до нового підсектору сектору фінансових корпорацій "Кептивні фінансові установи".

Відповідно до нової КІСЕ при класифікації одиниць спеціального призначення (наприклад, організацій з управління портфелями активів і зобов'язань, агентств з управління фондами) приймається до уваги їх резиденство, відповідність критеріям інституційної одиниці, ступінь контролю держави.

Для вирішення питання про встановлення ступеня контролю та віднесення одиниці до відповідного підсектору нефінансового або фінансового сектору чи віднесення цієї одиниці до відповідного сектору КІСЕ застосовувалися головним чином два критерії: ступінь контролю з боку держави і відносна частка реалізації продукції за ринковими цінами. У новій версії КІСЕ для уточнення поняття контролю запропоновано вісім критеріїв для визначення контролю держави над корпораціями і п'ять над некомерційними організаціями, наведено як загальні рекомендації, так і ряд більш докладних рекомендацій для окремих випадків (детально розглянуто в розділі 6).

Ведення КІСЕ здійснює Державна служба статистики України.

Підставою для змін і доповнень до КІСЕ є відповідні зміни в міжнародному стандарті СНР 2008.

КІСЕ призначена для використання працівниками органів державної статистики, а також може бути корисною для міністерств, інших органів виконавчої влади, Національного банку, фахівців державних, громадських, наукових організацій та установ, інших зацікавлених користувачів.

2. ВИЗНАЧЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНИХ ОДИНИЦЬ

Інституційна одиниця – це економічна одиниця, яка здатна від власного імені володіти активами, приймати зобов'язання, брати участь в економічній діяльності та вступати в операції з іншими одиницями.

Основні ознаки інституційної одиниці:

- право самостійного володіння товарами й активами від власного імені, що надає їй можливість обмінюватися правами власності на ці товари й активи при операціях з іншими одиницями;
- здатність приймати самостійні економічні рішення і здійснювати економічну діяльність, за яку вона сама несе пряму відповідальність і відповідає перед законом;
- здатність приймати фінансові та інші зобов'язання, пов'язані з майбутньою діяльністю, від свого імені, а також укладати договори та контракти;
- існування для неї повного набору рахунків, включаючи баланс активів і пасивів, або практичної можливості – як з економічної, так і з юридичної точки зору – щодо підготовки повного набору рахунків, а також статистичної звітності в разі необхідності.

Національна економіка складається із сукупності інституційних одиниць, що є резидентами України.

Інституційні одиниці представлені двома великими групами, зокрема, це фізичні особи або групи фізичних осіб у формі домашніх господарств та юридичні особи, що створені та здійснюють свою діяльність відповідно до законодавства, незалежно від того, які особи або суб'єкти можуть володіти ними чи контролювати їхню діяльність.

Домашні господарства (домогосподарства) – це сукупність осіб, які спільно проживають в одному житловому приміщенні або його частині, забезпечують себе всім необхідним для життя, ведуть спільне господарство, повністю або частково об'єднують та витрачають кошти. Ці особи можуть перебувати у родинних стосунках або стосунках свояцтва, не перебувати у будь-яких з цих стосунків, або бути і в тих, і в інших стосунках. Домогосподарство може складатися з однієї особи.

До домашніх господарств також належать особи, які постійно або тривалий час живуть в установах:

- члени релігійних конфесій (у товариствах, монастирях тощо);
- пацієнти лікарень;
- особи, що утримуються в пенітенціарних установах;
- особи, що постійно проживають у будинках для престарілих, дитячих будинках тощо.

Домашні господарства можуть виступати не тільки як споживачі товарів і послуг, а й займатися будь-яким видом господарської діяльності. Члени домашніх господарств роблять суттєвий внесок у виробничу діяльність шляхом:

- здійснення підприємницької діяльності або незалежної професійної діяльності без утворення юридичної особи;
- надання своєї праці іншим підприємствам, виступаючи як наймані працівники.

Вважається, що члени домашнього господарства, які індивідуально займаються будь-якою підприємницькою діяльністю, діють не як самостійні одиниці, а від імені всього домашнього господарства.

Виробнича діяльність у рамках сектору домашніх господарств здійснюється фізичною особою-підприємцем. Якщо члени домашнього господарства є найманими працівниками корпорації, квазікорпорації або органів державного управління, то виробництво, у якому вони беруть участь, здійснюється поза рамками сектору домашніх господарств.

Фізична особа-підприємець може займатися практично будь-яким видом економічної діяльності з виробництва товарів і послуг для продажу.

Прибуток від економічної діяльності фізичної особи-підприємця є сполученням двох досить різних видів доходу (оплати праці та прибутку) і тому називається "змішаним доходом" на відміну від "прибутку і прирівняних до нього доходів" (крім прибутку від виробництва житлових послуг для власного використання).

До домашніх господарств також можуть відноситися окремі особи чи групи осіб, основною функцією яких є споживання та які виробляють товари й послуги виключно для власного кінцевого використання.

Основними видами юридичних осіб є корпорації (включаючи квазікорпорації), некомерційні організації, органи державного управління.

Корпорації – це інституційні одиниці, що створені спеціально з метою ринкового виробництва товарів та послуг і є джерелом прибутку чи іншої фінансової вигоди для своїх власників (термін “корпорація” у контексті Класифікації інституційних секторів економіки використовується як узагальнюючий термін для всіх організацій, орієнтованих на отримання прибутку (ООП)). У ринковій економіці корпорації вважаються основною інституційною формою підприємництва.

Корпорації знаходяться у приватній власності акціонерів і пайовиків, відповідальність кожного з яких обмежена розміром капіталу, вкладеного в акції. До корпорацій відносяться господарські товариства, утворені, зазвичай, двома або більше засновниками за їх спільним рішенням (договором), діють на основі об'єднання майна та/або підприємницької діяльності засновників (учасників), їх спільного управління, на основі корпоративних прав, у тому числі через органи, що ними створюються, участі засновників (учасників) у розподілі доходів та

ризиків підприємства. Корпоративними є різні види господарських товариств, кооперативи, а також інші підприємства, в тому числі засновані на приватній власності двох або більше осіб.

Квазікорпорації – це унітарні підприємства, тобто такі, що створюються одним засновником (власником), а в усьому іншому не відрізняються від корпорацій. Кожна квазікорпорація має повний набір рахунків, який надає можливість повністю визначати потоки доходів і капіталу між нею та власником. Квазікорпораціями є державні, комунальні та приватні підприємства, підприємства споживчої кооперації, а також іноземні підприємства.

Некомерційні організації (НКО) – це юридичні особи, створені у формі непідприємницьких товариств або організацій, діяльність яких спрямована на досягнення економічних, соціальних та інших результатів без одержання прибутку для його подальшого розподілу між учасниками.

НКО можуть створюватися приватними особами, корпораціями або органами державного управління для досягнення соціальних цілей; для надання культурних, освітніх, наукових та управлінських послуг приватним особам або корпораціям; для охорони здоров'я громадян, розвитку фізкультури та спорту; для задоволення духовних та інших потреб громадян; для захисту їхніх прав і законних інтересів, надання юридичної допомоги, а також для інших суспільно корисних цілей.

Керівництво НКО, як правило, здійснює спеціальний орган (група посадових осіб, виконавчий комітет тощо), обраний членами НКО. Цей орган виконує такі самі функції, як і рада директорів корпорації, частково призначає управлінський персонал НКО.

Оскільки НКО відрізняються значною різноманітністю щодо своїх засновників і функцій, вони можуть відноситися до різних інституційних секторів. При вирішенні цього питання необхідно насамперед провести межу між ринковими та неринковими НКО.

До ринкових НКО належать НКО, які надають товари та послуги за економічно значущими (ринковими) цінами, тобто за цінами, які дозволяють вплинути на рівень попиту. З іншого боку, статус НКО дозволяє їм мати додаткові кошти у вигляді добровільних пожертвувань приватних осіб, корпорацій або органів державного управління, за рахунок яких вони можуть одержати активи, що приносять значні доходи від власності.

У складі ринкових НКО переважають НКО, які обслуговують підприємства. Більшість з них утворюється асоціаціями підприємців, в інтересах яких ведеться їхня діяльність. До них належать торговельні палати, сільськогосподарські, виробничі та торговельні асоціації, організації підприємців, науково-дослідні інститути, лабораторії та інші організації. Ці НКО можуть займатися рекламною діяльністю в інтересах будь-якої групи, надавати консультаційні послуги тощо. Такі НКО в основному фінансуються за рахунок внесків, що сплачують підприємства, які вони обслуговують.

До неринкових належать НКО, які надають основну частину товарів і послуг безкоштовно або за цінами, які не мають економічного значення. Головним джерелом фінансування для них є кошти державного бюджету, регулярні внески їхніх членів, пожертвування, інші трансферти, а також доходи від власності.

НКО, зайняті головним чином неринковим виробництвом, поділяються на дві групи:

- НКО, які контролюються органами державного управління і відносяться до державного сектору економіки;
- НКО, які не контролюються органами державного управління і утворюють окремий інституційний сектор "Некомерційні організації, що обслуговують домашні господарства" (НКОДГ).

Органи державного управління здійснюють функції законодавчої, виконавчої та судової влади відносно інших інституційних одиниць. Вони мають повноваження збирати податки та інші обов'язкові платежі, а також витратити їх відповідно до певної урядової політики. Органи державного управління здійснюють витрати на кінцеве споживання в інтересах суспільства в цілому та кожного домашнього господарства.

Резидентство кожної інституційної одиниці визначається економічною територією, на якій знаходиться центр її переважаючого економічного інтересу. Зв'язок інституційних одиниць з певною економічною територією визначається на основі таких ознак, як фізична присутність та підпорядкування уряду на даній території. Найбільш поширена концепція економічної території – це територія, що знаходиться під фактичним контролем одного уряду.

Інституційна одиниця вважається резидентом певної країни тоді, коли вона має центр економічного інтересу (місцезнаходження житла, виробництва чи інших приміщень), що знаходиться на економічній території цієї країни (економічна територія країни - це географічна територія, що перебуває під юрисдикцією уряду даної країни, у межах якої відбувається вільне пересування людей, товарів та капіталів. До економічної території включаються повітряний простір над нею, територіальні води і та частина континентального шельфу, який розташований у міжнародних водах, щодо якої країна користується виключним правом на вилов риби чи видобуток на шельфі палива або інших корисних копалин. Крім того, до економічної території належать вільні зони, приписані (митні) склади та підприємства, експлуатація яких здійснюється під контролем митних органів. До неї також входять територіальні анклави, які розташовані на території інших країн (території посольств, консульств, військових баз, наукових станцій)), та коли вона бере участь в економічній діяльності країни протягом необмеженого або досить тривалого періоду (рік або більше), а також керується законодавством цієї країни. Резидентом є також інституційна одиниця, що тимчасово знаходиться на території іншої країни та проводить діяльність в інтересах своєї країни.

Кожна інституційна одиниця є резидентом однієї економічної території. Це означає, що кожне підприємство або філія, що входить у групу підприємств, є резидентом тієї країни, на території якої вона знаходиться, а не резидентом країни, в якій знаходиться головний офіс.

Місце перебування не повинно бути обов'язково постійним, поки одиниця залишається на економічній території даної країни. Фактичне або передбачуване місце перебування протягом одного року використовується як практичне визначення; вибір одного року як критерій є умовним, він прийнятий для того, щоб уникнути невизначеності та сприяти досягненню міжнародної узгодженості.

Зазвичай критерієм нерезидентства інституційної одиниці є те, що інституційна одиниця-нерезидент здійснює контроль над корпорацією резидента в тому випадку, коли під її контролем знаходиться більше 50 відсотків акційного капіталу цієї корпорації. Філії корпорацій нерезидентів завжди знаходяться під іноземним контролем. Проте контроль можливий і в тому випадку, якщо частка інституційної одиниці-нерезидента в акціонерному капіталі корпорації менше 50 відсотків, але інституційна одиниця-нерезидент може координувати діяльність корпорації, наприклад, за допомогою контролю над радою директорів або іншим керуючим органом, призначенням і відкликанням головних керівників тощо.

Резидентство фізичних осіб визначається за резидентством того домашнього господарства, частиною якого вони є, а не місцем роботи членів домашнього господарства. Всі члени одного домашнього господарства мають той же самий статус резидентства, який має домашнє господарство в цілому, навіть якщо вони працюють або проводять деякий час за кордоном.

Інституційні одиниці-нерезиденти, що здійснюють операції з інституційними одиницями резидентами або мають з ними інші економічні зв'язки, утворюють групу, яка вважається за загальноприйнятою міжнародною методологією самостійним сектором "Інший світ" (S.2), призначеним для оцінки зовнішньоекономічної діяльності. До складу сектору "Інший світ" входять певні інституційні одиниці нерезиденти, що знаходяться у географічних рамках країни, наприклад іноземні анклави, такі як посольства, консульства, військові бази, міжнародні організації тощо.

Певна частина інституційних одиниць може бути описана як одиниці спеціального призначення (ОСП). Такі одиниці часто не мають найманих працівників, нефінансових активів, постійного місця перебування, окрім вивіски або поштової адреси, що підтверджує реєстраційну інформацію. Вони завжди пов'язані з іншою корпорацією, зазвичай як дочірня корпорація. Ці одиниці можуть бути резидентами країни, відмінної від країни корпорацій резидента, з якими вони пов'язані. Одиниці цього типу зазвичай управляються іншою корпорацією, яка може бути з нею пов'язана, але не обов'язково. Такі одиниці здійснюють платежі за надані їй послуги і у свою чергу стягують плату з материнської корпорації або інших пов'язаних з нею корпорацій для відшкодування її витрат. Це єдина діяльність, яку здійснює така одиниця, хоча

вона часто приймає зобов'язання від імені власника та отримує інвестиційний дохід і холдинговий прибуток на активи, якими вона володіє.

До одиниць спеціального призначення відносяться:

- кептивні фінансові установи;
- штучні дочірні корпорації;
- одиниці спеціального призначення органів державного управління.

До кептивних фінансових установ відносяться:

- холдингові компанії, які володіють активами дочірньої корпорації;
- одиниці, що мають характеристику ОСП, описаних вище, включаючи інвестиційні та пенсійні фонди, і одиниці, що здійснюють управління капіталом окремих осіб і сімей, для переведення активів у цінні папери, власниками яких вони є, для випуску боргових цінних паперів від імені відповідних компаній (така компанія може називатися "провідником"), для переведення активів у цінні папери і здійснення інших фінансових функцій.

Штучні дочірні корпорації - це залежні від материнської компанії одиниці, що не можуть діяти незалежно від материнської компанії. Такі дочірні компанії можуть бути пасивним власником активів і зобов'язань (іноді її називають "автопілотом"). Вони не розглядаються як окрема інституційна одиниця, якщо тільки не є резидентом країни, відмінної від країни резидентства її материнської компанії.

До штучних дочірніх компаній відносяться:

- створені материнською корпорацією одиниці, яким передаються права власності на землю, будівлі або обладнання і чия єдина функція полягає в тому, щоб здавати їх в оренду назад материнській корпорації;
- дочірня корпорація, яка є номінальним роботодавцем для всіх співробітників, з якими укладають контракти інші корпорації цієї групи, до складу якої входить ця дочірня корпорація;
- дочірня корпорація, яка складає рахунки і звіти материнської корпорації за допомогою окремого комп'ютерного обладнання, тобто виконує допоміжні послуги для материнської компанії або інших залежних компаній.

Органи державного управління також можуть створювати особливі одиниці - одиниці спеціального призначення, характеристики і функції яких аналогічні кептивним фінансовим установам і штучним дочірнім корпораціям, які описані вище. Такі одиниці не можуть діяти незалежно і мають обмеження щодо кола операцій, які вони можуть здійснювати. Якщо ці одиниці є резидентами, то вони розглядаються як підрозділи органів державного управління, а не як окремі інституційні одиниці. Якщо вони є нерезидентами, то вони розглядаються як окремі інституційні одиниці.

3. ГРУПУВАННЯ ІНСТИТУЦІЙНИХ ОДИНИЦЬ ТА ЇХ ЕКОНОМІЧНА ПОВЕДІНКА

Інституційний сектор у СНР представлений групою інституційних одиниць одного типу. Корпорації, НКО, органи державного управління і домашні господарства істотно відрізняються один від одного економічними цілями, функціями і поведінкою.

Інституційні одиниці відносяться до певного сектору відповідно до характеру їхньої економічної діяльності. У СНР відображено три основні типи економічної діяльності:

- виробництво товарів і послуг;
- споживання, яке задовольняє потреби й бажання людини;
- нагромадження капіталу в різних формах.

Корпорації зайняті або виробництвом, або нагромадженням (або і тим, і іншим), але не кінцевим споживанням.

Органи державного управління зайняті виробництвом (іншого типу в порівнянні з корпораціями), нагромадженням, а також забезпечують кінцеве споживання населення і суспільства в цілому.

Домашні господарства забезпечують споживання й можуть бути також зайняті виробництвом і нагромадженням.

НКО різноманітні за своїми характеристиками: деякі з них подібні корпораціям, деякі практично є частиною органів державного управління, а інші здійснюють діяльність, аналогічну діяльності органів державного управління, але функціонують незалежно від них.

Основна відмінність між корпораціями і органами державного управління пов'язана з відмінностями в цілях, для досягнення яких здійснюється виробництво. Корпорації виробляють продукти для ринку і прагнуть продати їх за економічно значущими (ринковими) цінами, тобто за цінами, що чинять істотний вплив на кількість продукції, яку виробники готові реалізувати, і на кількість товарів, яку покупці хотіли придбати. Ці ціни зазвичай формуються виробником з метою отримання прибутку в тривалій перспективі (або як мінімум відшкодування витрат), а в споживачів є свобода вибору на основі пропонованих цін.

Корпорації поділяються на фінансові, які головним чином надають фінансові послуги, і нефінансові, які переважно виробляють товари та надають інші (нефінансові) послуги.

Економічні цілі, функції та поведінка органів державного управління істотно інша. Органи державного управління організують і фінансують забезпечення товарами і послугами окремі домашні господарства та суспільство в цілому і несуть витрати на кінцеве споживання. Продукція, яка вироблена в цьому секторі, зазвичай надається або безкоштовно, або за цінами, які

визначаються на основі рішень, не пов'язаних з ринковими механізмами. Органи державного управління зазвичай здійснюють розподіл і перерозподіл доходу і багатства за допомогою податків та інших трансфертів. Органи державного управління включають фонди соціального забезпечення.

Економічні цілі, функції та поведінка домашніх господарств також має специфіку. Хоча, насамперед, домашні господарства є споживачами, вони також здійснюють підприємницьку, самостійну професійну діяльність або діяльність особистих підсобних господарств, зазвичай у відносно невеликих розмірах. У тому випадку, якщо виробничі одиниці домашніх господарств не є юридичними особами, вони розглядаються як некорпоративні підприємства і залишаються частиною інституційної одиниці "домашнє господарство", до якої вони належать.

НКО є інституційними одиницями, створеними з метою випуску товарів або надання послуг, без мети отримання будь-якого доходу або прибутку для одиниць, які їх контролюють або фінансують.

Якщо НКО надають товари та послуги споживачам за економічно значущими (ринковими) цінами, то в СНР вони розглядаються як корпорації; якщо НКО контролюються і фінансуються органами державного управління, то вони розглядаються як органи державного управління. Всі інші НКО, які виробляють товари та послуги, але не реалізують їх за економічно значущими цінами, розглядаються як особлива група одиниць, що формують окремий сектор - некомерційні організації, що обслуговують домашні господарства (НКОДГ). Вони фактично є неурядовими громадськими організаціями.

Економіка країни в цілому складається із сукупності інституційних одиниць резидентів, які групуються в п'ять інституційних секторів відповідно до їх функцій, поведінки і цілей, при цьому кожна інституційна одиниця в цілому повинна бути віднесена тільки до одного з цих секторів:

1. Сектор нефінансових корпорацій уключає інституційні одиниці, що зазвичай зайняті виробництвом ринкових товарів і нефінансових послуг.
2. Сектор фінансових корпорацій уключає інституційні одиниці, які зазвичай надають фінансові послуги, включаючи послуги із фінансового посередництва.
3. Сектор загального державного управління уключає інституційні одиниці, які, окрім виконання політичних функцій, регулювання економіки та перерозподілу доходу й багатства, надають послуги для індивідуального або колективного споживання головним чином на неринковій основі.
4. Сектор домашніх господарств уключає інституційні одиниці, що складаються з однієї особи або групи осіб. Головним призначенням сектору є забезпечення робочою силою та здійснення кінцевого

споживання. Також у рамках сектору фізичними особами-підприємцями здійснюється виробництво ринкових товарів та нефінансових послуг.

5. Сектор некомерційних організацій, що обслуговують домашні господарства, включає одиниці, які зазвичай зайняті наданням неринкових послуг для домашніх господарств або суспільству в цілому та чії ресурси формуються за рахунок добровільних внесків.

Віднесення інституційних одиниць до відповідного сектору економіки визначається трьома чинниками:

- чи є інституційна одиниця ринковим чи неринковим виробником;
- чи є одиниця частиною органів державного управління або знаходиться під державним контролем;
- чи надає одиниця фінансові послуги.

Схема віднесення одиниць до відповідного інституційного сектору економіки наведена у додатку А.

4. КЛАСИФІКАЦІЯ ІНСТИТУЦІЙНИХ СЕКТОРІВ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ (S)

S.1 Економіка в цілому

S.11 Нефінансові корпорації

S.11001 Державні нефінансові корпорації

S.110011 Державні нефінансові корпорації - ООП

S.110012 Державні нефінансові корпорації - НКО

S.11002 Приватні нефінансові корпорації

S.110021 Приватні нефінансові корпорації - ООП

S.110022 Приватні нефінансові корпорації - НКО

S.11003 Нефінансові корпорації під іноземним контролем

S.110031 Нефінансові корпорації під іноземним контролем - ООП

S.110032 Нефінансові корпорації під іноземним контролем - НКО

S.12 Фінансові корпорації

S.121 Національний банк України

S.122 Корпорації, що приймають депозити

S.12201 Державні корпорації, що приймають депозити

S.122011 Державні корпорації, що приймають депозити - ООП

S.122012 Державні корпорації, що приймають депозити - НКО

S.12202 Приватні корпорації, що приймають депозити

S.122021 Приватні корпорації, що приймають депозити - ООП

S.122022 Приватні корпорації, що приймають депозити - НКО

S.12203 Корпорації під іноземним контролем, що приймають депозити

S.122031 Корпорації під іноземним контролем, що приймають депозити - ООП

S.122032 Корпорації під іноземним контролем, що приймають депозити - НКО

S.123 Фонди грошового ринку

S.12301 Державні фонди грошового ринку

S.123011 Державні фонди грошового ринку - ООП

S.123012 Державні фонди грошового ринку - НКО

S.12302 Приватні фонди грошового ринку

S.123021 Приватні фонди грошового ринку - ООП

S.123022 Приватні фонди грошового ринку - НКО

S.12303 Фонди грошового ринку під іноземним контролем

S.123031 Фонди грошового ринку під іноземним контролем - ООП

S.123032 Фонди грошового ринку під іноземним контролем - НКО

- S.124 Інвестиційні фонди, крім фондів грошового ринку
 - S.12401 Державні інвестиційні фонди, крім фондів грошового ринку
 - S.124011 Державні інвестиційні фонди, крім фондів грошового ринку - ООП
 - S.124012 Державні інвестиційні фонди, крім фондів грошового ринку - НКО
 - S.12402 Приватні інвестиційні фонди, крім фондів грошового ринку
 - S.124021 Приватні інвестиційні фонди, крім фондів грошового ринку - НКО
 - S.124022 Приватні інвестиційні фонди, крім фондів грошового ринку - ООП
 - S.12403 Інвестиційні фонди, крім фондів грошового ринку, під іноземним контролем
 - S.124031 Інвестиційні фонди, крім фондів грошового ринку, під іноземним контролем - ООП
 - S.124032 Інвестиційні фонди, крім фондів грошового ринку, під іноземним контролем - НКО
- S.125 Інші фінансові посередники, крім страхових корпорацій та пенсійних фондів
 - S.12501 Інші державні фінансові посередники, крім страхових корпорацій та пенсійних фондів
 - S.125011 Інші державні фінансові посередники, крім страхових корпорацій та пенсійних фондів - НКО
 - S.125012 Інші державні фінансові посередники, крім страхових корпорацій та пенсійних фондів - ОПП
 - S.12502 Інші приватні фінансові посередники, крім страхових корпорацій та пенсійних фондів
 - S.125021 Інші приватні фінансові посередники, крім страхових корпорацій та пенсійних фондів - НКО
 - S.125022 Інші приватні фінансові посередники, крім страхових корпорацій та пенсійних фондів - ООП
 - S.12503 Інші фінансові посередники під іноземним контролем, крім страхових корпорацій та пенсійних фондів
 - S.125031 Інші фінансові посередники під іноземним контролем, крім страхових корпорацій та пенсійних фондів - ООП
 - S.125032 Інші фінансові посередники під іноземним контролем, крім страхових корпорацій та пенсійних фондів - НКО
- S.126 Допоміжні фінансові корпорації
 - S.12601 Державні допоміжні фінансові корпорації
 - S.126011 Державні допоміжні фінансові корпорації - ООП
 - S.126012 Державні допоміжні фінансові корпорації - НКО

- S.12602 Приватні допоміжні фінансові корпорації
 - S.126021 Приватні допоміжні фінансові корпорації - ООП
 - S.126022 Приватні допоміжні фінансові корпорації - НКО
- S.12603 Допоміжні фінансові корпорації під іноземним контролем
 - S.126031 Допоміжні фінансові корпорації під іноземним контролем - ООП
 - S.126032 Допоміжні фінансові корпорації під іноземним контролем - НКО
- S.127 Кептивні фінансові корпорації
 - S.12701 Державні кептивні фінансові корпорації
 - S.127011 Державні кептивні фінансові корпорації - ООП
 - S.127012 Державні кептивні фінансові корпорації - НКО
 - S.12702 Приватні кептивні фінансові корпорації
 - S.127021 Приватні кептивні фінансові корпорації - ООП
 - S.127022 Приватні кептивні фінансові корпорації - НКО
 - S.12703 Кептивні фінансові корпорації під іноземним контролем
 - S.127031 Кептивні фінансові корпорації під іноземним контролем - ООП
 - S.127032 Кептивні фінансові корпорації під іноземним контролем - НКО
- S.128 Страхові корпорації
 - S.12801 Державні страхові корпорації
 - S.128011 Державні страхові корпорації - ООП
 - S.128012 Державні страхові корпорації - НКО
 - S.12802 Приватні страхові корпорації
 - S.128021 Приватні страхові корпорації - ООП
 - S.128022 Приватні страхові корпорації - НКО
 - S.12803 Страхові корпорації під іноземним контролем
 - S.128031 Страхові корпорації під іноземним контролем - ООП
 - S.128032 Страхові корпорації під іноземним контролем - НКО
- S.129 Пенсійні фонди
 - S.12901 Державні пенсійні фонди
 - S.129011 Державні пенсійні фонди - ООП
 - S.129012 Державні пенсійні фонди - НКО
 - S.12902 Приватні пенсійні фонди
 - S.129021 Приватні пенсійні фонди - ООП
 - S.129022 Приватні пенсійні фонди - НКО
 - S.12903 Пенсійні фонди під іноземним контролем
 - S.129031 Пенсійні фонди під іноземним контролем - ООП
 - S.129031 Пенсійні фонди під іноземним контролем - НКО

S.13 Сектор загального державного управління

S.1311 Центральні органи державного управління

S.1312 Регіональні та місцеві органи державного управління

S.1313 Фонди соціального страхування

S.14 Домашні господарства

S.141 Роботодавці

S.142 Самостійно зайняті працівники

S.143 Наймані працівники

S.144 Одержувачі доходу від власності та трансфертів

S.1441 Одержувачі доходу від власності

S.1442 Одержувачі пенсій

S.1443 Одержувачі інших трансфертів

S.15 Некомерційні організації, що обслуговують домашні господарства

S.151 Приватні

S.152 Під іноземним контролем

S.2 Інший світ

5. ХАРАКТЕРИСТИКА ІНСТИТУЦІЙНИХ СЕКТОРІВ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

S.11 Нефінансові корпорації

Нефінансові корпорації - це інституційні одиниці, основною діяльністю яких є виробництво ринкових товарів чи надання нефінансових послуг. Цей інституційний сектор економіки включає сукупність таких інституційних одиниць-резидентів:

- усі нефінансові корпорації (як вони визначені в СНР, а не тільки корпорації, зареєстровані як акціонерні товариства) незалежно від того, резидентами яких країн є їхні акціонери;
- філії іноземних юридичних осіб, які займаються нефінансовою виробничою діяльністю на території України тривалий період;
- усі НКО резиденти, які є ринковими виробниками товарів чи нефінансових послуг.

Для визначення підсекторів сектору нефінансових корпорацій використовуються два критерії класифікації. Один критерій стосується виокремлення НКО від інших одиниць сектору. Одиниці, що не є НКО, можуть бути описані як одиниці, орієнтовані на отримання прибутку. Другий критерій стосується контролю, і він дозволяє ідентифікувати:

- державні нефінансові корпорації;
- приватні нефінансові корпорації;
- нефінансові корпорації під іноземним контролем.

S.11001 Державні нефінансові корпорації

До державних нефінансових корпорацій відносяться корпорації та квазікорпорації, які є резидентами й контролюються органами державного управління; при цьому контроль за корпорацією визначається шляхом розроблення генеральної політики корпорації та призначення директорів (якщо існує така необхідність). Органи державного управління можуть одержати можливість щодо здійснення контролю за корпорацією шляхом:

- придбання контрольного пакета акцій, які надають право голосу, чи встановлення інших форм контролю за більш ніж половиною голосів акціонерів;
- прийняття спеціального законодавства, наказу чи положення, що надає органам державного управління право визначати політику корпорації чи призначати її директорів.

Для здійснення контролю більш ніж половиною голосів акціонерів органи державного управління не обов'язково повинні володіти акціями, які надають право голосу. Державна корпорація, наприклад, може бути дочірньою корпорацією іншої державної корпорації, основна частина голосів якої належить

цьому органу, а також квазікорпорацією, яка перебуває у безпосередній власності органів державного управління.

S.11002 Приватні нефінансові корпорації

Приватні нефінансові корпорації включають усі нефінансові корпорації-резиденти, які не контролюються органами державного управління чи інституційними одиницями-нерезидентами. Такі корпорації можуть контролюватися (але можуть і не контролюватися) іншими інституційними одиницями-резидентами, але їхньою характерною рисою є те, що вони не підлягають контролю з боку органів державного управління чи з-за кордону.

Цей підсектор уключає також ринкові НКО, які здійснюють виробництво товарів і нефінансових послуг.

S.11003 Нефінансові корпорації під іноземним контролем

До нефінансових корпорацій під іноземним контролем відносяться корпорації-резиденти, що контролюються інституційними одиницями-нерезидентами. Цей підсектор уключає:

- дочірні корпорації корпорацій-нерезидентів;
- корпорації, які діють виключно на основі власності іноземців чи іноземних юридичних осіб або придбані повністю у власність цих осіб.

S.12 Фінансові корпорації

Фінансові корпорації (установи) включають усі корпорації-резиденти, які переважно зайняті наданням фінансових послуг іншим інституційним одиницям, у тому числі послуги страхування і пенсійних фондів.

Фінансова установа - це юридична особа, яка відповідно до закону надає фінансові послуги, внесена до відповідного реєстру, який ведеться національним регулятором у порядку, встановленому законом. До фінансових установ належать банки, кредитні спілки, ломбарди, лізингові компанії, корпоративні інвестиційні фонди, довірчі товариства, страхові компанії, установи недержавного пенсійного забезпечення, фінансові компанії та інші юридичні особи, виключним видом діяльності яких є надання фінансових послуг.

Фінансовою послугою визнаються операції з фінансовими активами, що здійснюються в інтересах третіх осіб за власний рахунок чи за рахунок цих осіб, а у випадках, передбачених законодавством, і за рахунок залучених від інших осіб фінансових активів, з метою отримання прибутку або збереження реальної вартості фінансових активів.

Сектор фінансових корпорацій складається з такої сукупності інституційних одиниць:

- усі фінансові корпорації (як вони визначені в СНР, а не тільки корпорації, зареєстровані як акціонерні товариства) незалежно від того, резидентами яких країн є їхні акціонери;
- дочірні підприємства корпорацій-нерезидентів, які надають фінансові послуги на території України тривалий період;
- усі НКО, які надають ринкові фінансові послуги.

Надання фінансових послуг є предметом суворого регулювання, зазвичай одиниці, що надають фінансові послуги, не виробляють інших товарів та послуг.

Фінансові корпорації можуть бути поділені на три широкі категорії, а саме:

- фінансові посередники;
- допоміжні фінансові корпорації;
- інші фінансові корпорації.

Фінансові посередники - це інституційні одиниці, які беруть зобов'язання від свого імені з метою придбання фінансових активів шляхом здійснення фінансових операцій на ринку. Вони включають страхові корпорації та пенсійні фонди.

Допоміжні фінансові корпорації представляють інституційні одиниці, які в основному зайняті обслуговуванням фінансових ринків, але не набувають у власність фінансових активів і зобов'язань, з якими вони мають справу.

Інші фінансові корпорації представляють інституційні одиниці, що надають фінансові послуги, при цьому основна частина їх активів і зобов'язань не продається на відкритих фінансових ринках.

Сектор фінансових корпорацій поділений на дев'ять підсекторів відповідно до їх діяльності на ринку і ліквідності зобов'язань:

- Національний банк України;
- корпорації, що приймають депозити;
- фонди грошового ринку;
- інвестиційні фонди, крім фондів грошового ринку;
- інші фінансові посередники, крім страхових корпорацій та пенсійних фондів;
- допоміжні фінансові корпорації;
- кептивні фінансові корпорації;
- страхові корпорації;
- пенсійні фонди.

Кожен з цих дев'яти підсекторів описаний нижче в цьому розділі. Підсектор 6 відповідає допоміжним фінансовим корпораціям; підсектор 7 відповідає іншим фінансовим корпораціям. Усі інші підсектори є фінансовими посередниками того чи іншого типу.

S.121 Національний банк України

Національний банк України є центральним банком України, особливим центральним органом державного управління, основною функцією якого є забезпечення стабільності грошової одиниці України. На виконання своєї основної функції Національний банк сприяє дотриманню стабільності банківської системи, а також у межах своїх повноважень цінової стабільності.

S.122 Корпорації, що приймають депозити

До цього підсектору включаються корпорації, що приймають депозити та здійснюють фінансове посередництво як основний вид діяльності. З цією метою вони приймають зобов'язання у формі депозитів або фінансових інструментів (таких як короткострокові депозитні сертифікати), які є близькими аналогами депозитів. Зобов'язання корпорацій, які приймають депозити, зазвичай здійснювати операції з грошима в широкому визначенні.

До цього підсектору відносяться:

- банки;
- кредитні спілки;
- інші фінансові корпорації, що приймають депозити або випускають близькі аналоги депозитів.

S.123 Фонди грошового ринку

Фонди грошового ринку представляють інституційні одиниці, які акумулюють кошти шляхом продажу акцій, паїв або сертифікатів юридичним особам або населенню. Отримані кошти інвестуються головним чином в інструменти грошового ринку та інструменти, які мають на меті отримати норму доходу, яка близька до процентної ставки інструментів грошового ринку. Зважаючи на особливий характер цих інструментів, у які інвестують інвестиційні програми, їхні акції або паї можуть розглядатися як близькі аналоги депозитів.

До цього підсектору належать інститути спільного інвестування (корпоративні або пайові фонди), склад та структура активів яких відповідають критеріям, визначеним Законом України "Про інститути спільного інвестування".

S.124 Інвестиційні фонди, крім фондів грошового ринку

До цього підсектору включаються інститути спільного інвестування (корпоративні або пайові фонди) крім тих, що належать до фондів грошового ринку, а також фонди фінансування будівництва та фонди операцій з нерухомістю.

S.125 Інші фінансові посередники, крім страхових корпорацій та пенсійних фондів

Цей підсектор уключає фінансові корпорації, які зайняті наданням фінансових послуг від власного імені шляхом прийняття зобов'язань у формі, відмінній від грошової, депозитів або близьких аналогів депозитів, з метою придбання фінансових активів, беручи участь у фінансових операціях на ринку. Характерна особливість фінансового посередництва полягає в тому, що операції, що відображаються на обох сторонах балансу активів і пасивів, здійснюються на відкритих ринках.

До цього підсектору відносяться:

- фінансові корпорації, які займаються трансформацією активів у цінні папери;
- дилери, які займаються цінними паперами та похідними фінансовими активами;
- фінансові корпорації, що займаються кредитуванням, включаючи компанії, які несуть відповідальність за фінансовий лізинг і за особисті або комерційні фінанси;
- фінансові корпорації, що забезпечують кліринг і врегулювання розрахунків за операціями з цінними паперами та похідними фінансовими інструментами;
- спеціалізовані фінансові корпорації, які надають короткострокове фінансування для злиття і поглинань корпорацій, фінансування експорту та імпорту, факторингові послуги, венчурний капітал і капітал для розвитку.

S.126 Допоміжні фінансові корпорації

До цього підсектору включаються фінансові корпорації, в основному пов'язані з операціями з фінансовими активами і зобов'язаннями, які не передбачають, що допоміжна корпорація стає власником фінансових активів та зобов'язань, що є предметами операцій.

До цього підсектору відносяться:

- страхові брокери, оцінювачі збитків та вимог (незалежні оцінювачі або державні оцінювачі, найняті власником поліса), консультанти з питань страхування та пенсійного забезпечення;
- брокери по операціях з позиками та цінними паперами, консультанти з питань інвестування;
- корпорації, що розміщують позики, які управляють випуском цінних паперів;
- корпорації, основною функцією яких є гарантування шляхом індосаменту векселів або аналогічних інструментів;

- корпорації, які займаються похідними фінансовими інструментами та інструментами хеджування, такими як свопи, опціони і ф'ючерси (без їхнього випуску);
- корпорації, що забезпечують інфраструктуру фінансових ринків;
- фондові біржі;
- пункти обміну іноземної валюти;
- некомерційні організації, що обслуговують фінансові корпорації;
- головні офіси фінансових корпорацій, які в основному займаються контролем фінансових корпорацій або груп фінансових корпорацій, але самі не здійснюють операцій фінансових корпорацій.

S.127 Кептивні фінансові корпорації

Кептивні фінансові корпорації включають інституційні одиниці, що надають фінансові послуги на відкритих фінансових ринках щодо частини активів або зобов'язань. До їх числа включаються одиниці, які здійснюють операції тільки в рамках обмеженої групи одиниць (таких, як дочірні фінансові корпорації), або дочірні корпорації, що належать одній і тій же холдинговій корпорації, або одиниці, які надають позику з власних коштів, наданих тільки одним спонсором.

До кептивних фінансових корпорацій належать кредитні організації, створені фінансово-промисловою групою або приватними особами для обслуговування своїх інтересів.

Основні ознаки кептивності корпорацій:

- приналежність вузькому колу власників - фізичним або юридичним особам;
- пільгове обслуговування закритого кола клієнтів;
- залучення коштів під проекти певної фінансово-промислової групи;
- пільгове кредитування власників кредитної організації та пов'язаних з ними компаній.

До цього підсектору відносяться такі фінансові корпорації:

- трасти;
- холдингові корпорації, які є лише власниками активів (власники контрольного пакета акціонерного капіталу), або групи дочірніх компаній, основною діяльністю яких є володіння групою одиниць без здійснення оперативного управління цими одиницями, надання будь-яких інших послуг підприємствам, що управляють акціонерним капіталом;
- одиниці спеціального призначення (ОСП);

- одиниці, які надають фінансові послуги, використовуючи виключно власні кошти або кошти, надані спонсором широкому колу клієнтів, і приймають фінансовий ризик дефолту боржників.

До них відносяться:

- корпорації, що надають кредити та позики з коштів, отриманих від спонсора, наприклад, від органу державного управління або некомерційної організації;
- ломбарди.

S.128 Страхові корпорації

До цього підсектору відносяться страхові корпорації, які надають послуги зі страхування життя, страхування від нещасних випадків, хвороби, пожеж або за будь-якими формами страхування іншим інституційним одиницям чи групам інституційних одиниць, а також послуги з перестраховування іншим страховим корпораціям.

Страховування - це вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів громадян та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати громадянами та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) та доходів від розміщення коштів цих фондів.

До страхових корпорацій також відносяться:

- кептивні страхові корпорації, тобто страхові корпорації, які обслуговують тільки їх власників;
- компанії, що надають гарантії по депозитах;
- інші компанії, що надають стандартизовані гарантії, діють як страховики, отримуючи страхові премії, і мають резерви.

S.129 Пенсійні фонди

До цього підсектору відносяться пенсійні фонди, які є юридичними особами і мають статус неприбуткових організацій (непідприємницькі товариства), функціонують та проводять діяльність виключно з метою нагромадження пенсійних внесків на користь учасників пенсійного фонду з подальшим управлінням пенсійними активами, а також здійснюють пенсійні виплати учасникам зазначеного фонду.

Пенсійні зобов'язання виникають тоді, коли роботодавець або органи державного управління зобов'язують або заохочують членів домашніх господарств брати участь у програмах соціального страхування, які забезпечать дохід пенсіонерам.

Законодавством визначено три види пенсійних фондів:

- відкриті фонди – пенсійні фонди, учасниками яких можуть бути будь-які фізичні особи незалежно від місця та характеру їхньої роботи;
- корпоративні фонди – пенсійні фонди, засновниками яких є юридична особа-роботодавець або декілька юридичних осіб-роботодавців та до яких можуть приєднуватися інші роботодавці-платники. Учасниками цих фондів можуть бути виключно фізичні особи, які перебувають (перебували) у трудових відносинах з роботодавцями-засновниками та роботодавцями-платниками цих фондів;
- професійні фонди – пенсійні фонди, засновником (засновниками) яких можуть бути об'єднання юридичних осіб-роботодавців, об'єднання фізичних осіб, включаючи професійні спілки (об'єднання професійних спілок), або фізичні особи, пов'язані за родом їхньої професійної діяльності (занять). Учасниками таких фондів можуть бути виключно фізичні особи, пов'язані за родом їхньої професійної діяльності (занять), визначеної у статуті фонду.

Пенсійний фонд України класифікується у секторі "Загального державного управління".

S. 13 Сектор загального державного управління

Сектор загального державного управління (ЗДУ) об'єднує юридичних осіб, для яких основною діяльністю є виконання функцій законодавчої, виконавчої або судової влади відносно інших інституційних одиниць у межах певної території. Вони мають повноваження збирати податки та інші обов'язкові платежі, а також витратити їх відповідно до урядової політики.

Головною функцією законодавчої влади є розробка законів, обов'язкових для виконання, затвердження Державного бюджету України, здійснення контролю за діяльністю органів виконавчої влади.

Орган виконавчої влади - окремий вид органів державної влади, який згідно з конституційним принципом поділу державної влади має своїм головним призначенням забезпечення функціонування однієї гілки державної влади – виконавчої.

Судова влада здійснює правосуддя, забезпечує захист прав від будь-яких посягань, від кого б вони не виходили.

Крім того, цей сектор уключає державні установи, що мають усі характеристики інституційної одиниці, які створюються для виконання конкретних функцій, мають пряме джерело доходів і відносну свободу в прийнятті рішень щодо їхнього використання. До них належать різні державні позабюджетні фонди та фонди соціального забезпечення.³

Державні установи, як правило, є неринковими виробниками, які надають товари та послуги домашнім господарствам або суспільству в цілому в основному безкоштовно або за економічно незначущими цінами для досягнення

певних політичних або соціальних цілей. Надходження від реалізації товарів і послуг за економічно незначущими цінами становлять частину неринкової продукції цих установ і поступають до державного бюджету.

Сектор загального державного управління включає:

- усі одиниці центральних, регіональних, місцевих органів управління;
- усі неринкові некомерційні організації (НКО), які контролюються і в основному фінансуються органами управління.

НКО, які контролюються і в основному фінансуються державними установами, – це юридичні особи, які з правової точки зору не є органами управління, але вважається, що вони проводять державну політику і фактично є частиною органів ЗДУ.

Визначення контролю над НКО з боку державних органів управління визначається за п'ятьма показниками контролю:

- призначення керівників
- положення та інші статутні й регламентні документи НКО;
- контрактні документи та угоди;
- ступінь фінансування з державного бюджету;
- можливість зазнавати ризиків.

Розподіл сектору ЗДУ за підсекторами здійснюється так:

- центральні органи державного управління;
- регіональні та місцеві органи управління;
- фонди соціального страхування.

S.1311 Центральні органи державного управління

До цього підсектору відносно органи державної влади, повноваження яких поширюються на всю територію країни (крім фондів соціального страхування). До цього підсектору належать Президент України, законодавча, виконавча та судова гілки влади.

Єдиним органом законодавчої влади в Україні є парламент – Верховна Рада України.

Вищим органом у системі органів виконавчої влади є Кабінет Міністрів України, який забезпечує державний суверенітет і економічну самостійність України, здійснення внутрішньої та зовнішньої політики держави, проведення фінансової, цінової, інвестиційної та податкової політики; політики у сферах праці й зайнятості населення, соціального захисту, освіти, науки і культури, охорони природи, екологічної безпеки і природокористування. До системи центральних органів виконавчої влади України входять міністерства, державні служби, агентства, інспекції, державні комітети, органи державної влади зі спеціальним статусом. Центральні органи виконавчої влади можуть мати свої територіальні органи.

Судочинство здійснюється Конституційним Судом України та судами загальної юрисдикції. Система судів загальної юрисдикції будується за принципами територіальності, спеціалізації та інстанційності і складається з:

- місцевих судів та окружних адміністративних судів;
- апеляційних судів;
- вищих спеціалізованих судів: Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Вищий господарський суд України, Вищий адміністративний суд України;
- Верховного Суду України – найвищого судового органу в системі судів загальної юрисдикції.

Крім того, до цього підсектору належать неринкові НКО, які контролюються центральними органами державного управління та фінансуються з державного бюджету.

S.1312.1 Регіональні та місцеві органи державного управління

Підсектор регіональних та місцевих органів державного управління складається з окремих інституційних одиниць, що здійснюють деякі функції уряду на рівні, який нижче рівня центральних органів управління та інституційних одиниць, які представляють органи місцевого самоврядування: сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи. До цього підсектору належать місцеві державні адміністрації, які здійснюють виконавчу владу на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці, а також неринкових НКО, які контролюються регіональними органами управління, а також органи місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ та міст. Також є районні та обласні ради представлені інституційними одиницями, чії повноваження поширюються на окремі регіони, країни.

Регіональні органи управління можуть бути власниками корпорацій або контролювати їх так само, як це здійснюють центральні органи управління. Аналогічно, вони можуть мати одиниці, які зайняті ринковим виробництвом, і в цьому випадку відповідні одиниці-виробники повинні розглядатися як квазікорпорації, якщо їх операції та рахунки відповідають прийнятним визначенням. Сільські, селищні, міські ради можуть за ініціативою жителів створювати будинкові, вуличні, квартальні та інші органи самоорганізації населення і наділяти їх частиною власної компетенції, фінансів, майна.

Тракування виробництва товарів і послуг одиницями регіональних та місцевих органів управління здійснюється за тими самими правилами, які застосовуються щодо центральних органів управління. Такі одиниці, як муніципальні театри, музеї, басейни тощо, які надають товари та послуги на ринковій основі, повинні розглядатися як квазікорпорації, якщо є відповідна інформація в рахунках, і повинні бути віднесені до сектору нефінансових корпорацій. Одиниці, що надають послуги на неринковій основі, такі як послуги

в галузі освіти та охорони здоров'я, залишаються невід'ємною частиною регіональних і місцевих органів управління, до якої вони належать.

S.1313 Фонди соціального страхування

Цей підсектор складається з інституційних одиниць, які представлені фондами соціального забезпечення, що функціонують на всіх рівнях управління.

Керівництво та управління окремими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування в Україні забезпечується інституційними одиницями, які провадять: акумуляцію страхових внесків, контроль за використанням коштів, фінансування виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням та інші функції згідно із затвердженими статутами.

Загальнообов'язкове державне соціальне страхування здійснюється цільовими страховими фондами соціального страхування (Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань), які є некомерційними самоврядними організаціями, а також Державною службою зайнятості, яка є виконавчим органом Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття.

Страхові фонди діють на підставі статутів, що затверджуються у порядку, визначеному законами України з окремих видів загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Цільові страхові фонди не можуть займатися іншою діяльністю, крім тієї, для якої їх створено, та використовувати свої кошти на цілі, не пов'язані з цією діяльністю.

Кошти цільових страхових фондів не включаються до складу Державного бюджету України.

До підсектору фондів соціального страхування відноситься також Пенсійний фонд.

Пенсійний фонд здійснює керівництво та управління солідарною системою загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, провадить збирання, акумуляцію та облік страхових внесків, призначає пенсії та готує документи для їх виплати, забезпечує своєчасне і в повному обсязі фінансування та виплату пенсій, допомоги на поховання, інших соціальних виплат, які згідно із законодавством здійснюються за рахунок коштів Пенсійного фонду, здійснює контроль за цільовим використанням коштів Пенсійного фонду.

S.14 Домашні господарства

Сектор домашніх господарств у рамках його економічної діяльності поділяється на такі підсектори:

- наймані працівники;

- роботодавці;
- самостійно зайняті працівники;
- одержувачі доходу від власності та трансфертів.

S.141 Роботодавці

До цього підсектору належать власники підприємств і організацій незалежно від організаційної форми та виду діяльності або уповноважений ними орган чи фізична особа, яка відповідно до законодавства використовує найману працю. Між роботодавцями та найманими працівниками укладаються трудові договори відповідно до законодавства про умови праці та її оплати, а також визначаються інші права та обов'язки сторін.

S.142 Самостійно зайняті працівники

Самостійно зайняті працівники - фізичні особи-підприємці, фізичні особи, що здійснюють незалежну професійну діяльність (літературну, артистичну, художню, освітню або викладацьку діяльність, лікарі, приватні нотаріуси, адвокати, арбітражні керуючі (розпорядники майна, керуючі санацією, ліквідатори), аудиторів, бухгалтерів, оцінщиків, інженерів чи архітекторів, особи, зайняті релігійною (місіонерською) діяльністю, іншою подібною діяльністю.

Роботодавці та самостійно зайняті особи володіють засобами виробництва, несуть відповідальність за вироблену продукцію й отримують змішаний дохід, який поєднує компенсацію за власну працю та дохід на вкладений капітал.

Крім того, цей підсектор включає членів домогосподарств, які працюють безкоштовно. До них відносяться особи, що працюють без оплати праці разом з іншими членами домогосподарства, яке очолює родич. За свою роботу вони отримують частину сукупного доходу домогосподарства в опосередкованому вигляді для кінцевого споживання.

S.143 Наймані працівники

Наймані працівники - фізичні особи, які відповідно до законодавства уклали трудовий договір (контракт) про умови праці та її оплати з підприємством, установою та організацією або з фізичною особою й отримують гарантовану винагороду за працю згідно з цим договором.

S.144 Одержувачі доходу від власності та трансфертів

Цей підсектор, що охоплює домашні господарства, для яких головним джерелом доходу є дохід від власності та трансфертів, поділяється на такі групи:

- одержувачі доходу від власності;
- одержувачі пенсій;
- одержувачі доходу від інших трансфертів.

Дохід від власності визначається як економічна вигода, одержана власником невироблених активів, як матеріальних (землі тощо), так і нематеріальних (майнових прав), а також фінансових активів (акцій, депозитів, позик тощо) унаслідок передачі їх для використання іншої інституційній одиниці.

Пенсії займають основне місце серед трансфертних доходів домашніх господарств. Пенсії виплачуються Пенсійним фондом відповідно до раніше зроблених внесків і в рамках програм соціального страхування.

До інших трансфертів, що одержують домашні господарства, віднесено виплати від Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття, Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, які включають соціальні допомоги при тимчасовій непрацездатності, при народженні дитини, по догляду за дитиною, громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, на поховання тощо.

S.15 Некомерційні організації, що обслуговують домашні господарства

Сектор "Некомерційні організації, що обслуговують домашні господарства" визначається як сукупність усіх НКО - резидентів, за винятком НКО, які є ринковими виробниками, а також неринкових НКО, які контролюються та в основному фінансуються органами державного управління.

НКОДГ надають неринкові товари та послуги домашнім господарствам без оплати або за цінами, що не мають економічного значення.

Виділяються три типи НКОДГ:

- перший тип включає організації, які створені асоціаціями осіб з метою надання товарів або послуг членам цих асоціацій. Послуги надаються безкоштовно і фінансуються за рахунок членських внесків. До них відносяться професійні організації та об'єднання, політичні партії, профспілкові організації, асоціації споживачів, церкви і релігійні організації, соціальні, культурні, розважальні та спортивні клуби. Вони не включають організації, які контролюються органами державного управління;
- другий тип включає благодійні організації та фонди, які надають товари та послуги домашнім господарствам на неринковій основі, включаючи домашні господарства, які постраждали від стихійного лиха та військових дій. Джерелом фінансових ресурсів для таких організацій є пожертвування в грошовій або натуральній формі від населення, корпорацій або органів державного управління;

- третій тип включає організації, які надають колективні послуги, наприклад, науково-дослідні організації, які надають безкоштовні результати своїх досліджень, групи, зайняті питаннями екології тощо.

В Україні також існує окрема група НКОДГ, яку утворюють великі окремі соціально-культурні підрозділи нефінансових і фінансових підприємств і організацій, які надають послуги в галузі освіти, охорони здоров'я, культури та відпочинку своїм працівникам і членам їхніх сімей безкоштовно або за зниженими цінами за рахунок відрахувань від прибутку підприємств. Вони умовно розглядаються як самостійні інституційні одиниці, які надають неринкові послуги і відносяться до сектору НКОДГ (крім підрозділів, які належать бюджетним установам і відносяться до сектору ЗДУ).

S.2 Інший світ

Інший світ охоплює всі інституційні одиниці-нерезиденти, які беруть участь в операціях або мають інші економічні зв'язки з інституційними одиницями-резидентами певної країни.

Інший світ уключає:

- міжнародні організації;
- центральні банки валютних союзів.

6. ДЕРЖАВНИЙ СЕКТОР ЕКОНОМІКИ

Державний сектор економіки включає всі інституційні одиниці-резиденти, які:

- контролюються одиницями-резидентами сектору загального державного управління;
- віднесені до сектору загального державного управління;
- віднесені до державних нефінансових корпорацій;
- віднесені до державних фінансових корпорацій.

Державною корпорацією є корпорація, що контролюється органом державного управління або іншою державною корпорацією, причому контроль визначається як можливість здійснення загальної оперативної політики, яка відноситься до стратегічних цілей корпорації як ринкового виробника, та корпоративної політики корпорації.

Способи здійснення оперативного контролю над корпораціями характеризують такі основні критерії:

1. Володіння більшістю акцій\голосів.
2. Контроль над радою директорів або іншим керуючим органом.
3. Контроль над призначенням і відкликанням ключових керівників.
4. Контроль над ключовими підрозділами корпорації.
5. Золоті акції та опціони.
6. Регулювання ціноутворення та контроль.
7. Контроль домінуючим клієнтом, весь обсяг випуску продукції корпорації реалізується одному єдиному клієнту або групі клієнтів в державному секторі.
8. Контроль органів державного управління, пов'язаний із запозиченням коштів у органів державного управління.

Вважається, що достатньо хоча б одного критерію для визначення існування контролю, однак декілька критеріїв, узятих разом, однозначно свідчать про існування контролю.

Усі НКО, зайняті неринковим виробництвом, поділяються на НКО, які контролюються органами державного управління і відносяться до сектору державного управління, або НКО, які не контролюються ними і утворюють інституційний сектор "Некомерційні організації, що обслуговують домашні господарства".

Контроль над НКО визначається як можливість здійснювати спільну політику чи програму НКО. Для визначення того, чи контролюється НКО органами державного управління, розглядаються такі критерії контролю:

1. Призначення керівників.
2. Наявність регламентуючих документів: положення про НКО, яке визначає функції, цілі чи інші аспекти діяльності НКО, порядок

фінансування, зміни в статуті, припинення відносин, порядок ліквідації тощо.

3. Існування контрактних угод між органами державного управління і НКО.
4. Джерела та розмір фінансування.
5. Відповідальність за ризики.

У ряді випадків для визначення того, чи контролюється НКО органами державного управління, одного критерію може бути достатньо для встановлення існування контролю, але поєднання декількох критеріїв, узятих у сукупності, свідчить про існування контролю.

Рішення, засноване на повній сукупності всіх критеріїв, буде неминуче носити характер експертного судження.

Державний сектор економіки

S.11 Нефінансові корпорації

S.11001 Державні нефінансові корпорації

S.110011 Державні нефінансові корпорації - ООП

S.110012 Державні нефінансові корпорації - НКО

S.12 Фінансові корпорації

S.121 Національний банк України

S.12201 Державні корпорації, що приймають депозити

S.122011 Державні корпорації, що приймають депозити - ООП

S.122012 Державні корпорації, що приймають депозити - НКО

S.12301 Державні фонди грошового ринку

S.123011 Державні фонди грошового ринку - ООП

S.123012 Державні фонди грошового ринку - НКО

S.12401 Державні інвестиційні фонди, крім фондів грошового ринку

S.124011 Державні інвестиційні фонди, крім фондів грошового ринку - ООП

S.124012 Державні інвестиційні фонди, крім фондів грошового ринку - НКО

S.12501 Інші державні фінансові посередники, крім страхових корпорацій та пенсійних фондів

S.125011 Інші державні фінансові посередники, крім страхових корпорацій та пенсійних фондів - ООП

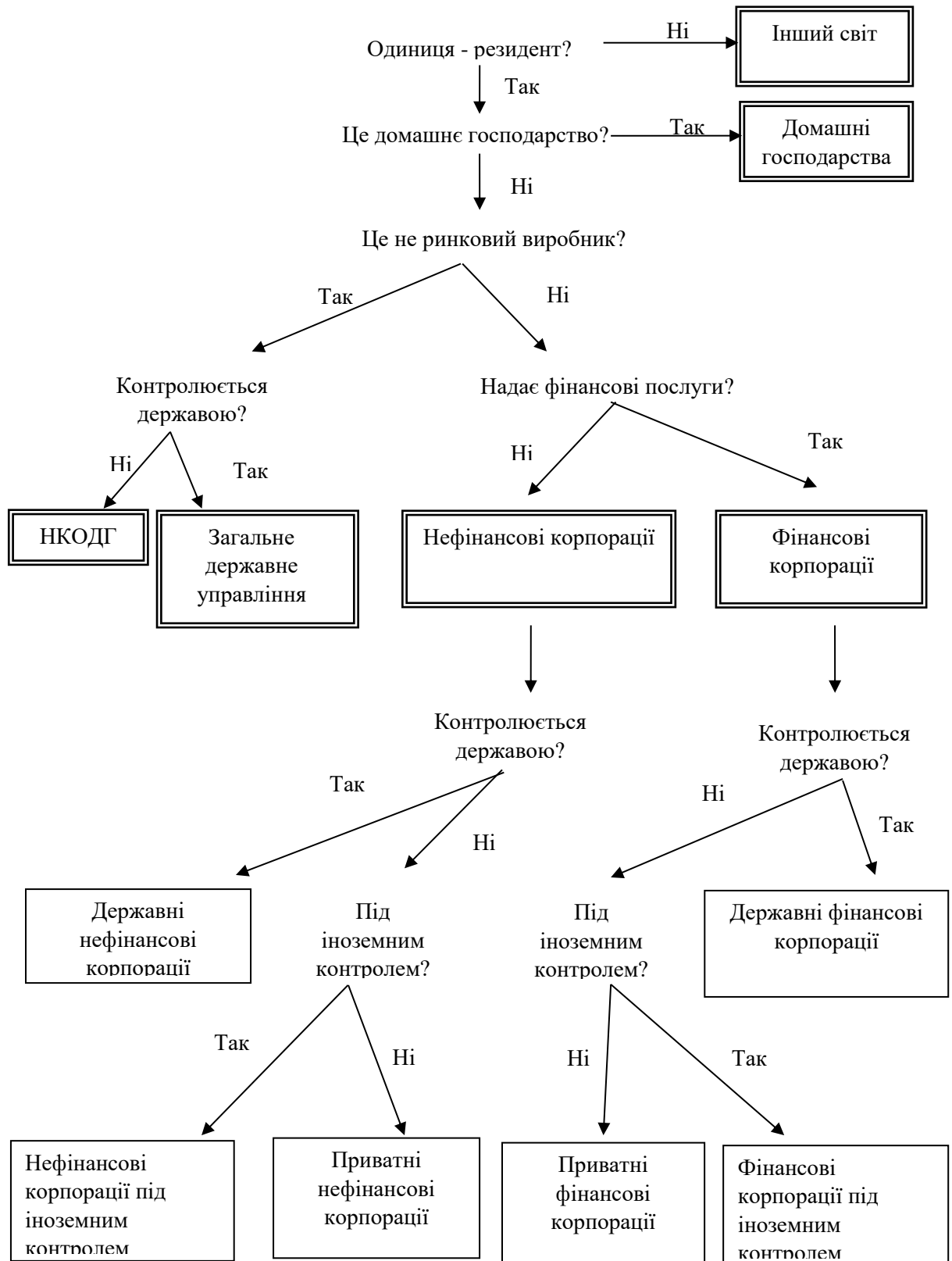
S.125012 Інші державні фінансові посередники, крім страхових корпорацій та пенсійних фондів - НКО

S.12601 Державні допоміжні фінансові корпорації

S.126011 Державні допоміжні фінансові корпорації - ООП

- S.126012 Державні допоміжні фінансові корпорації - НКО
- S.12701 Державні кептивні фінансові корпорації
 - S.127011 Державні кептивні фінансові корпорації - ООП
 - S.127012 Державні кептивні фінансові установи - НКО
- S.12801 Державні страхові корпорації
 - S.128011 Державні страхові корпорації - ООП
 - S.128012 Державні страхові корпорації - НКО
- S.12901 Державні пенсійні фонди
 - S.129011 Державні пенсійні фонди - ООП
 - S.129012 Державні пенсійні фонди - НКО
- S.13 Сектор загального державного управління**
 - S.1311 Центральні органи державного управління
 - S.1312 Регіональні та місцеві органи державного управління
 - S.1313 Фонди соціального страхування

Схема віднесення одиниць до відповідного інституційного сектору економіки

Пояснення до схеми:

Сектори економіки окресленні двома лініями.

Якщо залишити осторонь інституційні одиниці-нерезиденти та домашні господарства, то залишаться юридичні особи-резиденти.

Відповіді на три питання є визначальними для класифікації та віднесення інституційних одиниць-резидентів до відповідного сектору.

Питання 1 Чи є одиниця ринковим або неринковим виробником?

Визначається за обсягами продажу продукції за економічно значущими цінами.

Питання 2 Чи контролюється державою неринкове НКО?

Визначальним критерієм є те, що всі неринкові НКО, що є частиною органів державного управління або перебувають під контролем держави, відносяться до сектору загального державного управління. Інші неринкові НКО складають сектор НКОДГ.

Визначальний критерій - чи є одиниця частиною органів державного управління або контролюється ними.

Питання 3: відноситься до ринкових одиниць, які всі, включаючи ринкові НКО, відносяться або до сектору нефінансових корпорацій, або до сектору фінансових корпорацій у залежності від того, чи надає корпорація фінансові послуги.

БІБЛІОГРАФІЯ

- 1 Конституція України.
- 2 Господарський кодекс України.
- 3 Цивільний кодекс України.
- 4 Закон України “Про банки і банківську діяльність”.
- 5 Закон України “Про благодійництво та благодійні організації”.
- 6 Закон України “Про Всеукраїнський перепис населення”.
- 7 Закон України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування у зв’язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням”.
- 8 Закон України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності”.
- 9 Закон України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття”.
- 10 Закон України “Про інститути спільного інвестування”.
- 11 Закон України “Про кредитні спілки”.
- 12 Закон України “Про Національний банк України”.
- 13 Закон України “Про недержавне пенсійне забезпечення”.
- 14 Закон України “Про оподаткування прибутку підприємств”.
- 15 Закон України “Про платіжні системи та переказ грошей в Україні” (із змінами і доповненнями, внесеними Законами України від 5 червня 2003р. № 906-IV, від 6 жовтня 2004р. № 2056-IV).
- 16 Закон України “Про політичні партії в Україні”.
- 17 Закон України “Про страхування”.
- 18 Закон України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг”.
- 19 Закон України “Про фінансовий лізинг”.
- 20 Закон України “Про цінні папери і фондову біржу”.
- 21 Декрет Кабінету Міністрів України “Про довірчі товариства”.
- 22 Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку проведення внутрішнього фінансового моніторингу суб’єктами господарювання, що провадять господарську діяльність з організації та утримання казино, інших гральних закладів, і ломбардами”.
- 23 Указ Президента України “Про Положення про Пенсійний фонд України”.
- 24 Система национальных счетов. Комиссия Европейских сообществ, МВФ, ОЭСР, ООН, Всемирный банк, 2008. – Нью-Йорк – 2012.
- 25 European System of Accounts (ESA 2010). Eurostat 2013.